

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift

Citation: Kierkegaard, Søren: "Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 7*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2002 , s. I. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-ae-txt-shoot-id059d74c6-fec3-4f0d-8402-217aec6832fd.pdf> (tilgået 01. august 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 7

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

Forord

Sjældent er maaskee et literairt Foretagende saaledes blevet efter Ønske begunstiget af Skjebnen som mine »philosophiske Smuler«. Tvivlsom og paaholdende med Hensyn til enhver egen Mening og Selvkritik, tør jeg utvivlsomt sige Eet med Sandhed om den lille Pieces Skjebne: den har ingen Sensation vakt, slet ingen. Uforstyrret er den ifølge Mottoet (»bedre godt hængt end slet gift«) hængte, ja godt hængte Forfatter bleven hængende; Ingen, end ikke som for Spøgs Skyld i Legen har spurgt ham for hvem han da egentligen hang. Men saaledes var det ønskeligt: bedre godt hængt – end ved et ulykkeligt Giftermaal bragt i systematisk Svogerskab med Alverden. I Tillid til Piecens Beskaffenhed haabede jeg det vilde skee, men i Betragtning af Tidens bevægede Gjæring, i Betragtning af Prophetiens og Visionens og Speculationens uafadelige Varslen befrygtede jeg, ved en Feiltagelse at see mit Ønske forstyrret. Om man end er en nok saa ubetydelig Reisende, er det altid misligt at ankomme til en By paa en Tid, hvor Alle i den meest spændte men dog forskjelligste Forventning, Nogle med opplantede Kanoner og tændte Lunter, med Fyrværkerier og Transparenter i Beredskab; Nogle med Raadhuset festligt smykket, Deputationen bestøvlet, Talerne færdige; Nogle med den systematiske Trangs Pen dyppet og Dictata-Bogen opslaaet imødesee den Forjættedes Ankomst incognito: en Feiltagelse er altid mulig. Litteraire Feiltagelser af den Beskaffenhed høre til Dagens Orden.

Priset være derfor Skjebnen, at det ikke skeete. Uden al Ophævelse, uden Blods, uden Blæks Udgydelse er Piecen forbleven upaaagtet, ikke anmeldt, ikke nævnet noget Sted; ingen literair Klemten den betræffende har forøget Gjæringen; intet videnskabeligt Anskrig har vildledt Forventningens Skare; intet Udraab fra Yderposten har bragt Læseverdenens Borgerskab paa Benene den betræffende. Som Foretagendet selv var uden al Hexerie, saa har Skjebnen ogsaa fritaget det for al blind Allarm. Forfatteren er derved tillige i den lykkelige Stilling, ikke qua Forfatter at skyldes Nogen Noget, jeg mener Recensenter, Anmeldere, Mellemmænd, Vurderingsraader o. s. v., der ere i den litteraire Verden ligesom Skræddere i den borgerlige, hvilke »skabe Mennesker«: de sætte Façon paa Forfatteren, Læseren paa Standpunktet, ved deres Hjælp og Kunst bliver en Bog til Noget. Men saa er det atter med disse Velgjørere som efter Baggesens Ord med Skrædderne: »de dræbe Folk igjen, Med Regninger paa Skabelsen«. Man kommer til at skyldes dem Alt uden engang ved en ny Bog at kunne afbetale denne Gjæld, thi den nye Bogs Betydning, hvis den faaer nogen, skyldes atter disse Velgjøreres Kunst og Hjælp.

Opmuntret af hiin Skjebnens Begunstigelse agter jeg da nu at fare fort. Uden at generes af Noget, eller noget hastende Forhold til Tidens Fordring, ganske følgende min indre Tilskyndelse vedbliver jeg ligesom at ælte Tankerne indtil efter mit Begreb Deien bliver god. Aristoteles siger etsteds, at man nu opstiller den latterlige Regel for Fortællingen, at den skal være hurtig, og vedbliver: »her passer det Svar som blev givet En, der æltede Dei, da han spurgte om han skulde gjøre en haard eller en blød Dei: nu, er det da ikke muligt at gjøre en god?«. Det Eneste jeg frygter er Sensation, især den anerkjendende. Skjøndt Tiden er frisindet, liberal og spekulativ, skjøndt den personlige Rets hellige Fordringer forfægtes af mangen dyrebar, med Acclamation hilset, Talsmand: synes det mig dog, at man ikke opfatter Sagen dialektisk nok, thi ellers vilde man neppe lønne de Udvalgtes Anstrængelser med støiende Jubel, ni Hurra ved Midnatstid, Fakkeltog og andre forstyrrende Indgreb i den personlige Ret. Enhver bør, dette synes billigt, i de tilladelige Ting have Lov til at gjøre hvad ham lyster. Indgrebet consumeres først, naar det den Ene gjør vil forpligte den Anden til at gjøre Noget. Enhver Yttring af Mishag er derfor tilladelig, fordi den ikke griber forpligtende ind i en Andens Liv. Bringer saaledes Folkehoben en Mand et Pereat, saa er dette slet intet Indgreb i hans Frihed; han opfordres ikke til at gjøre Noget, der kræves Intet af ham, han kan uforstyrret blive siddende i sin Stue, ryge sin Cigar, sysle med sine Tanker, spørge med den Elskede, gjøre sig magelig i sin Slaabrok, sødt sove paa sit grønne Øre – ja, han kan endogsaa være ude, thi hans personlige Tilstedeværelse er aldeles ikke fornøden. Anderledes med et Fakkeltog; er den Feirede ude, maa han strax hjem, har han lige tændt en velsmagende Cigar, maa han strax lægge den fra sig, er han gaaet i Seng, maa han strax op, faaer neppe Tid til at tage Buxerne paa, og maa saa barhovedet ud under aaben Himmel for at holde en Tale. Hvad der gjelder for de fremragende Individualiteter med Hensyn til hine Ytringer af en Folke-Mængde, det gjelder paa samme Maade for os Smaafolk i de mindre Forhold. Et literairt Angreb f. Ex. er ikke noget Indgreb i en Forfatters personlige Frihed; thi hvorfor skal Enhver ikke have Lov til at ytre sin Mening, og den Angrebne kan jo uforstyrret passe sit Arbeide, stoppe sin Pibe, lade Angrebet ulæst o. s. v. En Anerkjendelse er derimod mere mislig. En Kritik, der viser En uden for Literaturen, er ikke noget Indgreb, men en Kritik der anviser En Plads indenfor, er betænkelig. En Forbigaaende, der leer af En, forpligter En slet ikke til at gjøre Noget, tvertimod bliver han snarere En Noget skyldig: at man gav ham Leilighed til at lee. Hver passer Sit uden nogen forstyrrende eller forpligtende Gjensidighed. En Forbigaaende, der trodsigt seer paa En, og med Blikket antyder, at han ikke finder En værd at tage Hatten af for, forpligter En slet ikke til at gjøre Noget, tvertimod fritager han En fra at gjøre Noget, fra den Uleilighed at tage Hatten af. En Beundrende derimod bliver man ikke saa let quit. Hans ømme Forbindtligheder blive let lige saa mange Paalæg for den stakkels Beundrede, der inden han veed et Ord deraf, sidder for svære Skatter og Afgifter i Livet, selv om han var den Uafhængigste af Alle. Laaner en Forfatter en Idee af en anden Forfatter uden at nævne ham, gjør han noget

Forkeert ud af det Laante, saa gjør han intet Indgreb i den Andens personlige Ret. Nævner han ham derimod, maaskee endog med Beundring som Den hvem han skylder – det Forkeerte: saa generer han i høi Grad. Dialektisk forstaaet er derfor det Negative ikke noget Indgreb, men kun det Positive. Hvor besynderligt! Som hiin frihedselskende Nation, Nordamerikanerne, har opfundet den grusomste Straf, Tausheden: saaledes har ogsaa en liberal og frisindet Tid opfundet de illiberaleste Chicaner: Fakkeltog om Aftenen, Acclamation tre Gange om Dagen, ni Gange Hurra for de Store, og lignende mindre Chicaner for Smaafolk. Socialitetens Princip er netop illiberalt.

Hvad der her bydes, er igjen en Piece, proprio Marte, proprio stipendio, propriis auspiciis. Forfatteren er forsaavidt Proprietair, som han er Selveier af den Smule han eier, men iøvrigt ligesaa langt fra at have Hoveribønder, som fra selv at være en saadan. Hans Haab er, at Skjebnen atter vil begunstige dette lille Foretagende og fremfor Alt afværge det Tragi-Comiske, at en eller anden Seer i dyb Alvor eller en Gaudieb for Spøg gaaer hen og bilder Samtiden ind, at det er Noget, og saa løber fra og lader Forfatteren stikke deri som den pantsatte Bondedreng.

J. C.